

A vintage brass compass with a wooden cover is open, showing its internal needle and markings. Next to it is a glass globe with a white map of the world. Both are resting on an old, textured map. The scene is lit with warm, golden light, creating a sense of history and exploration.

Вступ. Географія як система наук

A vintage brass compass with a colorful face and a small ring, resting on a cork surface. To its right is a small globe showing continents. The background is a cork map with a blue and white decorative border at the top.

1. Які є географічні науки та приклади взаємозв'язків між ними?

2. «Географічна оболонка» - це

«ПТК» - це

«Ландшафт» - це

Географія — одна з найдавніших наук, яка пройшла довгий шлях розвитку. Зараз вона являє собою цілу систему наук, об'єктом дослідження якої є географічна оболонка, окремі її компоненти, територіальне розміщення і розвиток господарства, населення Землі, окремих її регіонів і країн.

Мал. 1. Об'єкти вивчення географії

Головним завданням географії є вивчення геосистем. Під ними розуміють сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих природних і природно-суспільних систем, які існують у географічній оболонці. Їх компоненти об'єднані кругообігами речовини та енергії.

Геосистеми можуть бути різними за розмірами, головне для їх визначення — існування взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів. Це вам знайоме з поняття природно-територіального комплексу (ПТК).

Компоненти ПТК

Найбільш поширеним є розгляд геосистем на трьох рівнях: планетарному, регіональному і локальному (місцевому).

- **Планетарний рівень** охоплює географічну оболонку Землі загалом і її найбільші частини — материки, океани, географічні пояси.
- **Регіональний рівень** включає геосистеми, що займають значні території: природна зона (наприклад, зона степу, лісова зона); фізико-географічна країна (наприклад, Східноєвропейська рівнина), фізико-географічна провінція.
- **Локальний рівень** включає невеликі ділянки територій або акваторій — ділянка лісу, болото, міський парк.

Доведіть, що збереження географічної оболонки є необхідною науковою основою раціонального використання в господарстві природних умов і ресурсів, охорони їх і відновлення.

Мал. 2. Рівні геосистем

Для того щоб дослідити все різноманіття геосистем та їх компонентів, знадобилася велика кількість різних наук. Більшість із них об'єднують у дві групи — фізико-географічні й суспільно-географічні.

- Фізико-географічні науки вивчають географічну оболонку та її компоненти, тобто ту частину нашої планети, із якої людина бере все необхідне для свого існування та розвитку.
- Суспільно-географічні науки досліджують територіальне розміщення й розвиток господарства, населення Землі, окремих її регіонів і країн

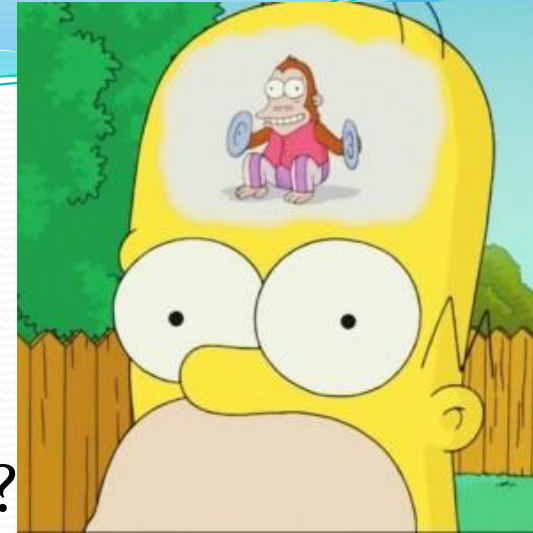
Основними складовими **суспільно-географічних наук** є економічна, соціальна та політична географія разом із геополітикою.

- **Економічна географія** вивчає закономірності територіальної організації господарства, умови й особливості його розвитку та розміщення як у світі, так і в різних країнах і районах. (окрема промисловість, сільське господарство, сферу послуг).
- **Соціальна географія** досліджує територіальну організацію життя людей із точки зору умов життя (природні, економічні, соціальні), праці, побуту, відпочинку, обслуговування, відтворення життя.
- **Геополітика** - вивчає взаємодію країн у масштабі всієї планети, а також вплив їх географічного положення та інших фізико- та суспільно-географічних особливостей на внутрішню й особливо зовнішню політику.
- **Геоєкологія** – вивчає зміни в геосистемі.
- Географія населення; Політична географія; Країнознавство;
- **Картографія**

- *Географія здійснила грандіозний перехід від переважно описової до експериментальної науки на основі застосування математичних, геофізичних, аерокосмічних, геоінформаційних та інших сучасних методів дослідження. Зокрема, це стосується конструктивної географії.*
- В Україні над розв'язанням нагальних проблем працюють колективи науково-дослідних інститутів Національної Академії наук України.

Що ти зрозумів!?

- Об'єктом дослідження географії є ...
- Як ви розумієте поняття «геосистема»?
- 3. Назвіть відомі вам рівні геосистем і коротко охарактеризуйте їх.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:§1

Доберіть книги з домашньої бібліотеки, у яких ідеться про географічні об'єкти та процеси. Ознайомтеся з їх змістом. Складіть їх перелік і вкажіть назви описаних у них географічних об'єктів і процесів.